

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครู สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยได้ศึกษาการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา ตามหน้าที่และความรับผิดชอบ ตลอดจนความคิดเห็นและปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติงาน และได้สำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับคุณภาพของการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ตามหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษารวบรวมทั้ง ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยหวังว่าข้อมูลที่ได้รวบรวมจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครูต่อไป

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

การเลือกตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา หรือผู้ทำหน้าที่หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา และอาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษาในวิทยาลัยครู 29 แห่ง จากจำนวนวิทยาลัยครูทั้งหมด 35 แห่ง วิทยาลัยครูที่ไม่ได้รับเลือกทำการวิจัยครั้งนี้ 6 แห่ง เนื่องจาก เป็นวิทยาลัยครูที่อยู่ในระยะแรกจัดตั้งหรือยังไม่เปิดดำเนินการ หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา 29 แห่งๆ ละ 1 คน รวม 29 คน และอาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษา 29 แห่งๆ ละ 7 คน รวม 203 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้นจำนวน 232 คน

วิทยาลัยครู ทั้ง 29 แห่ง มีรายชื่อต่อไปนี้

1. วิทยาลัยครูพระนคร
2. วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาจกรณิ
3. วิทยาลัยครูจันทรเกษม
4. วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
5. วิทยาลัยครูชนบุรี
6. วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
7. วิทยาลัยครูสวนดุสิต
8. วิทยาลัยครูนครปฐม
9. วิทยาลัยครูเพชรบุรี
10. วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง
11. วิทยาลัยครูเชียงใหม่
12. วิทยาลัยครูลำปาง
13. วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์
14. วิทยาลัยครูนครสวรรค์
15. วิทยาลัยครูเพชรบุรี
16. วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก
17. วิทยาลัยครูสกลนคร
18. วิทยาลัยครูอุตรธานี
19. วิทยาลัยครูมหาสารคาม
20. วิทยาลัยครูบุรีรัมย์
21. วิทยาลัยครูนครราชสีมา
22. วิทยาลัยครูอุดรธานี
23. วิทยาลัยครูระยอง
24. วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา

25. วิทยาลัยครูจันทบุรี
26. วิทยาลัยครูภูเก็ต
27. วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
28. วิทยาลัยครูสงขลา
29. วิทยาลัยครูยะลา

หลักเกณฑ์การสร้างแบบสอบถาม

1. เพื่อให้คำถามตรงกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารต่างๆ
2. เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นได้อย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับความเป็นจริงมากที่สุด จึงได้ใช้คำถามแบบเลือกตอบ (Multiple Choiced) และแบบประเมินค่า (Rating Scale)
3. เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดมากที่สุด จึงใช้คำถามแบบเปิดปลาย (Open ended Questions) สำหรับงานในหมวดที่หัวหน้าหมวดวิชาได้จัดทำเพิ่มเติม

การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนปัญหาต่างๆ จากเอกสาร วารสาร หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและได้ขอคำแนะนำพิจารณาตรวจแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา และอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครู โดยได้ยึดหลักการสร้างแบบสอบถามของประยูร ฤกษ์สาร

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ชุด คือ

1. สำหรับหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ภาค
ภาคที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 9 ข้อ เพื่อทราบคุณสมบัติของประชากรในเรื่อง อายุ เพศ สถานภาพทางการสมรส วุฒิ ระยะเวลาในการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่สอน และจำนวนครั้งที่ได้รับการอบรม หรือได้รับการศึกษาเพิ่มเติมทั้งในประเทศและต่างประเทศ
ภาคที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอน ก. และ ตอน ข.

ตอน ก. เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา แบ่งตามหัวข้อ 8 หัวข้อ ดังนี้

1. งานเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน
2. งานนิเทศการสอนและปรับปรุงการสอนของอาจารย์ในหมวดวิชา
3. งานบริหารบุคลากรทางวิชาการในหมวดวิชา
4. งานส่งเสริมการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนและนักศึกษา
5. งานวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนและนักศึกษา
6. งานติดต่อประสานงานและงานธุรการ
7. งานจัดบริการวัสดุอุปกรณ์
8. งานฝึกสอนของนักเรียนและนักศึกษา

ในงานแต่ละด้าน จะมีรายละเอียดของกรปฏิบัติงานแยกเป็นข้อย่อย ๆ ประมาณ 6 - 20 หัวข้อ ในแต่ละข้อคำถาม หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาจะต้องพิจารณาว่า ทำเอง ทำร่วมกับผู้อื่น ผู้อื่นจัดทำ หรือไม่มีการจัดทำ

ตอน ข. เป็นคำถามเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของกรปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ปฏิบัติหน้าที่ได้ผลดีเพียงใด

งานแต่ละด้านจะมีคำถามแบบเปิดปลาย (Open ended Questions) เพื่อสอบถามงานที่ทางหมวดได้จัดทำเพิ่มเติม ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และปัญหาในการปฏิบัติงานในหมวด

2. แบบสอบถามของอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีลักษณะเหมือนแบบสอบถามของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาทุกประการ เว้นตอน ก. เท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครู จำนวน 29 คน และอาจารย์ในหมวดวิชาสังคมศึกษา จำนวน 203 คน ตามรายชื่อวิทยาลัยครูดังกล่าวแล้วข้างต้น จำนวน 29 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 232 คน

วิธีแจกแบบสอบถาม สำหรับวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง ส่วนวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ปรากฏว่าแบบสอบถามของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาจำนวน 29 ฉบับ ได้คืนมา 26 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.65 ส่วนแบบสอบถามของอาจารย์ในหมวดวิชาสังคมศึกษาจำนวน 203 ฉบับ ได้รับคืนมา 180 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.67

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล และใช้วิธีการต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

แบบสอบถามภาคที่ 1 รายการข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งแบบสอบถามหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาและแบบสอบถามอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 206 ฉบับ ผู้วิจัยได้แจกแจงความถี่ แยกตามหัวข้อคิดเป็นร้อยละ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แบบสอบถามภาคที่ 2 รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา ทั้งแบบสอบถามหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา และแบบสอบถามอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 206 ฉบับ

สำหรับแบบสอบถามตอน ก. ซึ่งใช้ถามเฉพาะหัวหน้าหมวดวิชา

สังคมศึกษา คิดเป็นร้อยละของทุกคำตอบจากแบบสอบถาม

สำหรับแบบสอบถามตอน ข. ซึ่งใช้ถามทั้งหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา และอาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษา คิดคำตอบโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคำตอบแต่ละข้อ ของทุกคน จากแบบสอบถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) โดยกำหนดน้ำหนักของคะแนนเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเกอ์ท¹ (Likert) ซึ่งกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนน ดังนี้

คุณภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชา

ดีมาก	ให้คะแนน 4
ดี	ให้คะแนน 3
พอใช้	ให้คะแนน 2
ไม่ดี	ให้คะแนน 1
ไม่ได้จัดทำ	ให้คะแนน 0

เมื่อกำหนดค่าของคะแนนดังกล่าวแล้ว จึงนำมาหาค่าเฉลี่ยน้ำหนักของคำตอบจากสูตร²

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

¹ John W. Best, Research in Education (New Delhi : Prentice Hall of India, 1963), pp. 164-165

² ประสงค์ วรรณสุต, สถิติประยุกต์สำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่ 3 พระนคร ไทยวัฒนาพานิช, 2515), หน้า 41

หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานจากสูตร³

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

ในที่นี้ \bar{X} = ค่าเฉลี่ยของคะแนน นำหนักคำตอบ

S.D. = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
นำหนักคำตอบ

X = ค่านำหนักของคำตอบเป็น 4, 3, 2, 1 และ 0

N = จำนวนคำตอบทั้งหมด

f = ความถี่ของคะแนน

สมมุติฐานของการวิจัยครั้งนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาการระหว่างหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา และอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน นั่นคือ

$$\mu_1 = \mu_2$$

ทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างมีซิมิลี เลขคณิตโคบายใช้สูตร⁴

หาอัตราส่วนวิกฤต

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sigma(\bar{x}_1 - \bar{x}_2)}$$

\bar{x}_1 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนของประชากรกลุ่มที่ 1

\bar{x}_2 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนของประชากรกลุ่มที่ 2

$\sigma(\bar{x}_1 - \bar{x}_2)$ = ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างมีซิมิลี เลขคณิตของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม

$$df = (n - 2) = (206 - 2) = 204$$

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 51

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 88

ส่วนคำถามที่เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ของแบบสอบถามภาคที่ 1 ซึ่งเป็นความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชา และของอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในตำแหน่งๆ ของหัวหน้าหมวดวิชา วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยคุณภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา ถ้อยคำหลักเกณฑ์ดังนี้.-

3.56 - 4.00	หมายความว่า	ดีมาก
2.56 - 3.55	"	ดี
1.56 - 2.55	"	พอใช้
0.56 - 1.55	"	ไม่ดี
00 - 0.55	"	ไม่มีการจัดทำ

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย